

Το ιστορικό κέντρο της Αθήνας Το τοπίο στη λογοτεχνία

Κωστής Παλαμάς, «Ο θείος βράχος», από το έργο: *Η φλογέρα του Βασιλιά*, Εκδόσεις Γράμματα, Αθήνα 1993.

«...Εσύ 'σαι που κορώνα σου φορείς το Βράχο. Εσύ 'σαι,
Βράχε, που το ναό κρατάς, κορώνα της κορώνας:
Ναέ, και ποιος να σ' έχτισε μες στους ωραίους ωραίο
για την αιωνιότητα, με κάθε χάρη Εσένα;
Σ' εσέ αποκάλυψη ο ρυθμός, κάθε γραμμή και Μούσα
λόγος το μάρμαρο έγινε κι η ιδέα τέχνη και ήρθες
στη χώρα τη θαυματουργή, που τα στοχάζεται όλα
με τη βοήθεια των Ωρών των καλομετρημένων,
ήρθες απάνου απ' τους λαούς κι απάνου απ' τις θρησκείες,
κυκλώπεια, λυγερόκορμη και σα ζωγραφισμένε.
Όμοια με πολύτιμα παντοτινά μαγνάδια,
Ίδια στη στέγνια, στη νοτιά, στο φως και στο σκοτάδι,
που χέρι δεν ξευφαίνει τα και χρόνια δεν τα φθείρουν
και μάτι δεν μπορεί να βρει, πώς απαρχής πλεχτήκαν
κι ανήμπορ' είναι η μαστοριά να τα ξαναρχινήσει,
στοιχειά γιατί τ' αργάστηκαν από δροσοσταλίδες
και νέραϊδοι με τους αφρούς και αγγέλισσες με αχτίδες.
Έτσι και συ. Ούτε δύνουσιν αλλού, Ναέ, να ζήσεις,
παρά όπου πρωτοφύτρωσες. Ανθός, κι η Αθήνα γλάστρα.»

Μένης Κουμανταρέας, «Δυο φορές Έλληνας» (2001), από τη συλλογή: *Η Αθήνα από τον 19^ο στον 21^ο αιώνα, Μια λογοτεχνική περιδιάβαση από την παλιά ως τη σημερινή εικόνα της πόλης*, Εκδόσεις Πατάκη, Αθήνα 2009.

«...Βουβοί μάρτυρες σε όλα αυτά ο “Μέγας Αλέξανδρος”, το “Μπάγκειον”, το “Ελλάς” και δίπλα τα μοντέρνα κτίρια με τα δικηγορικά, ταξιδιωτικά, συμβολαιογραφικά γραφεία.

Μήπως και ο ίδιος δεν άφησε το παλιό διώροφο της οδού Μακεδονίας με τα ωραία ταβάνια για χάρη του τρίτου ορόφου μιας απρόσωπης πολυκατοικίας στη Βικτώρια; Μεγαλωμένος από παιδί στη σύγχρονη Βαβέλ, ο Άγγελος είχε εθιστεί πια σ' ετούτη εδώ τη χημεία του καινούργιου και του παλιού. Κι όποτε τύχαινε να ταξιδέψει στο εξωτερικό βιαζόταν να επιστρέψει στην Αθήνα. Αυτή η περήφανη σακάτισσα των αρχαιοτήτων, ντυμένη τώρα στα σύγχρονα πολυτελή κουρέλια της, ήταν η γιαγιά του, η μάνα του, η αδελφή του. πώς να τις απαρνηθεί; Πού αλλού ο ήλιος έδουε τόσο τραγικά όσο στο Αιγάλεω κι ανάτελλε τόσο δοξαστικά όπως στον Υμηττό; Σε ποια άλλη πόλη μπορούσες να περπατάς μέσα σε ένα δαίδαλο από στενά με χιλιάδες μικρομάγαζα όπως στην Αιόλου και στην Αθηνάς και να 'χεις διαρκώς μέτωπο μπρος σου τον Παρθενώνα; Πουθενά αλλού η αυστηρή σκιά ενός ένδοξου παρελθόντος δεν έσμιγε με τόση οικεία γλυκύτητα και ξενοιασιά με το ταπεινό παρόν. Κι ας ήταν κοντόφθαλμα επαρχιώτικος ο τρόπος αυτής της σκέψης, εκείνος δεν άλλαζε την πόλη ετούτη με καμιάν άλλη. Μήπως ξεχνούσε με τι ορμή και δίψα φεύγοντας από τη Μακρόνησο και μπαίνοντας από το Λαύριο στο σαράβαλο εκείνο λεωφορείο, το πώς με δάκρυα στα μάτια αντίκριζε από μακριά τα πρώτα σπίτια; Ό, τι και να 'ταν, όπως και να 'ταν ευλογούσε την ώρα και τη στιγμή που είχε γεννηθεί Αθηναίος.»

Αλέξανδρος Κοτζιάς, «Αντιποίηση αρχής» (1979), από τη συλλογή: *Η Αθήνα από τον 19^ο στον 21^ο αιώνα, Μια λογοτεχνική περιδιάβαση από την παλιά ως τη σημερινή εικόνα της πόλης*, Εκδόσεις Πατάκη, Αθήνα 2009.

«...[Πέμπτη 16 Νοέμβρη 1973] Στη στάση της Ομόνοιας το λεωφορείο “Αμπελόκηποι-Πατήσια” όπως κάθε πρωί σχεδόν άδειασε. Κοπάδια οι εργαζόμενοι διασταυρώνονται στα πεζοδρόμια στις διαβάσεις μαχμουρλήδες βαρύθυμοι, σπρώχνονται βιαστικοί να χτυπήσουν εγκαίρως την κάρτα τους, καθώς το απαιτεί η τάξη, στην καθημερινή δουλειά. Άλλωστε μια ομάδα αστυφύλακες, βλοσυροί με γκρίζα κράνη στέκουν σε δυο στοίχους έξω από το φαρμακείο στα Χαυτεία. Και στην κάθε πάροδο της Πατησίων αστυφύλακες, μπροστά στο υπουργείο Εμπορίου στρατόπεδο οι κλούβες και οι αύρες επανδρωμένες πανέτοιμες...

Δεύτερο στρατόπεδο, πυροσβεστικές αντλίες θωρακισμένα κλούβες, καταμήκος της νότιας πλευράς του Πολυτεχνείου στην οδό Στουρνάρα. Κρανοφόροι στη γωνία απαγορεύουν τη διέλευση, το πεζοδρόμιο μπροστά στο προαύλιο έρημο. Μόνο τρεις αστυνομικοί με πολιτικά κι ένας υπαστυνόμος με φορητό ασύρματο κουβεντιάζουνε

ήσυχα πλάι στο περίπτερο, παρακολουθούνε στο αντικρινό πεζοδρόμιο το ποτάμι τους μισθοβίωτους που κυλάει ομαλά προς την Ομόνοια προσπερνώντας μια πυκνή παράταξη αστυφύλακες στην πρόσοψη της Ιταλικής Σχολής.

Αλλά πίσω από το κιγκλίδωμα από την κλειστή καγκελόπορτα γαντζωμένα αγόρια και κορίτσια πλήθος τραγουδάνε, κραυγάζουνε για το σηκωμό και τη λευτεριά, τη δικαιοσύνη, σείουνε στους πολιορκητές στους περαστικούς τα χέρια σ' επαναστατικό χαιρετισμό – ανοικτά στο σχήμα της νίκης τα δύο δάχτυλα ή και σφιχτή η γροθιά.»

Μανώλης Πρατικάκης, «Βάδιζα στην Ερμού» (2005), από τη συλλογή: *Η Αθήνα από τον 19^ο στον 21^ο αιώνα, Μια λογοτεχνική περιδιάβαση από την παλιά ως τη σημερινή εικόνα της πόλης*, Εκδόσεις Πατάκη, Αθήνα 2009.

Βάδιζα στην Ερμού και στην Αιόλου. Άνεμοι σήκωναν ψηλά τα πλήθη. Σα χαρτοσακούλες πήγαιναν τα σώματά τους στον αέρα. Σαν εφημεριδόχαρτα. Σε ασώματο ύψος περιπατητικό. Σε αόρατες σκάλες αναμνήσεων. Σαν τίποτε να μην υπήρχε. Ως ν' άκουγες μόνο μετά-γλωττισμένες ασπρόμαυρες ειδήσεις, σε χρωματιστήν ομοφωνία-τι λείες ολομέλειες σαν Αλαλίες. Μια λευκή οχλοβοή-μηχανουργείο. Κάπου κάπου μόνο ένας μικρός κοινόχρηστος βήχας. Λες και μια φυλή φακέλων ολοένα σέρνεται στο πάτωμα. Κι αυτοί οι αιώνιοι κρότοι να είναι το διακριτικό γνώρισμα της φωνής των υπαλλήλων. Με ίδια όνειρα σχέδια ψυγεία. Από το ίδιο φρέσκο γάλα αγεληδόν στο ίδιο κατάμαυρο γρασίδι. Μπεε σαν από απρόσωποι σε απρόσωπες κυρίες με τις μπεζ σκέψεις και τη ζέρσεϊ άβυσσο. Σαν ομογενοποιημένα μπεε και μπεε γενέθλια μπουκάλια της ΦΑΓΕ στο ψυγείο που λήγουν τη Δευτέρα.

Βάδιζα στην Ερμού και στην Αιόλου. Πήγαινα μέσα σε φαντάσματα. Άκουγα μακρινές Σειρήνες πυροσβεστικών κι ασθενοφόρων. Δεμένος με σκοινιά στο απρόσωπο πλήθος των καταρτιών για το τίποτα. Για μια κούφια ωδή. Εγώ ο αιώνιος όμηρός τους. Επιτέλους νίπτομαι νήπιος. (Δεν ανακαλώ κανένα μοιρολόι).